

Un mare animator

Sînt în istoria mai recentă a Teatrului Național o seamă de evenimente legate direct de timpul cînd în fruntea acestei instituții s-a aflat Zaharia Stancu, timp care — în perspectiva anilor — se dovedește a fi unul din cele mai substanțiale și mai rodnice din existența primei noastre scene. În adevăr, după o perioadă cînd sala Teatrului Național începuse a semăna cu sala de așteptare la unei gări de unde un tren plecase demult, iar altul întîrzie să sosească, au loc o serie de revirimente spectaculoase.

Mai întîi se reconstituie ansamblul artistic. Forțe actoricești de prim ordin, dispersate pînă atunci în diverse companii, vin să întărească trupa „Naționalului” și să-i dăruiască o strălucire pe care în puține momente din trecutul său la mai avut-o. În 1948 Zaharia Stancu reunește o familie de valori pe cit de bogată pe atît de diversă. În rîndurile ei se află alături de George Calboreanu și Aura Buzescu, Gheorghe Tînică și Ion Iancovescu, Gh. Storin și Ion Manolescu, Al. Giugaru și Gr. Vasiliu-Birlic, Ion Fînteșteanu și Costache Antoniu, Nicolae Bălățeanu și Marcel Anghelescu.

Imediat după alcătuirea acestui ansamblu, Zaharia Stancu inițiază, cu sprijinul lui Sică Alexandrescu, Moni Ghelerter și Al. Fînti, opera de reintroducere în circuitul valorilor a unor mari texte din dramaturgia națională și universală prin mijlocirea unor spectacole devenite antologice: O scrisoare pierdută, O noapte furtunoasă, D-ale carnavalului, Trei surori, Revizorul.

În același timp el prospectează cîmpul dramaturgiei românești actuale, aducînd pe afișe autori noi și speranțe noi ce se vor dovedi a fi talentele sigure de mai tîrziu: Aurel Baranga, Horia Lovinescu, Al. Mirodan.

Să observăm de asemenea, că numele lui Zaharia Stancu se atașează de cele dintîi turnee oficiale peste graniță ale „Naționalului”, și odată cu ele recunoașterea forței, originalității, aptitudinile particulare de seducție ale scenei românești în cadrul culturii universale. Nu se pot uita lesne acele succese reputate cu O scrisoare pierdută. Ultima oră, Revizorul, succese care au marcat nu numai ascensiunea mișcării noastre teatrale în conștiința generală, dar și a întregii noastre culturi.

Mîi amintesc foarte bine anii cînd Zaharia Stancu a îndrumat prima scenă. Ei sînt un capitol ad vieții mele. Un capitol emoționant intrucît laolaltă cu atîția alții, care eram la acea dată la începuturile profesiei, îmi lînsam un om care știa să vorbească, să înțeleagă, să creadă în elanurile tinereții, și pe care le proteja cînd de propria lor ferveare, cînd de rezistența generațiilor adulte. De altminteri nu-i unul din meritele sale cele mai puțin însemnate acela de a fi știut că Teatrul Național e un mecanism care riscă să-și împrime legile dincolo de oamenii care se află temporar în virful lui și că în lupta contra sclerozei, conducătorul acestei instituții trebuie să-și caute aliații printre tineri, printre cei pe care înnoirea nu-i sperie, considerînd-o necesară și vitală.

Prezența lui Zaharia Stancu la conducerea Naționalului a însemnat realmente o nouă direcție, căci acest animator tumultuos, febril, cu vocația actualității, vocație fără de care nu se poate face teatru, a clarificat și a fuzionat posibilități și însușiri, dăruindu-le conștiința unității lor.

La ora fericită cînd nici un obstacol nu se află între opera de scriitor a lui Zaharia Stancu și admirația publică, e o datorie să amintim de marile, neștirbitele foloase pe care scriitorul le-a adus Teatrului Național.